

ჩინეთის ეკონომიკური განვითარების გამოწვევები გლობალიზაციის პირობებში

რამაზ ფუტყარაძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

ნაშრომში განხილულია ჩინეთის ეკონომიკური განვითარების აქტუალური საკითხები, ჩინეთის მიღწევები ეკონომიკური რეფორმების დაწყების შემდეგ, ჩინეთის ეკონომიკური ზრდის პერსპექტივები, ჩინეთის როლი ეკონომიკის გლობალიზაციის პირობებში. ჩინეთი ბოლო ათწლეულების განმავლობაში ეკონომიკური ზრდის თვალსაზრისით ერთ-ერთი გამორჩეული ქვეყანაა მსოფლიოში.

ჩინეთი წარმოადგენს გლობალური ეკონომიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ცენტრს. მისი როლი შეიძლება სასარგებლო იყოს მთლიანი მსოფლიო ეკონომიკისა და ვაჭრობის ზრდისთვის. ბოლო პერიოდის განმავლობაში ჩინეთი გახდა მსოფლიო ეკონომიკური ზრდის მთავარი ძრავა. ჩინეთში სწრაფი ზრდა შესაძლებელი გახდა ქვეყნის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაწევრიანების, ვაჭრობის ლიბერალიზაციისა და შიდა ეკონომიკაში ინვესტიციების ზრდის გამო.

1979 წელს ჩინეთის მსპ-მა მიმდინარე ფასებში მოსახლეობის ერთ სულზე 200 აშშ დოლარს არ აღემატებოდა, ხოლო 2021 წელს – 12556 აშშ დოლარი შეადგინა. ჩინეთში 2020 წელს საქონლის იმპორტისა და ექსპორტის მთლიანმა მოცულობამ 4.5 ტრილიონ აშშ დოლარს გადააჭარბა. ჩინეთი წარმოადგენს საქონლის N1 ექსპორტიორ და N2 იმპორტიორ ქვეყანას, მასზე მოდის საქონლის მსოფლიო ექსპორტის 14.7% და იმპორტის 11.54%. ჩინეთი გახდა მსოფლიოში უდიდესი ეკონომიკა (მსყიდველობითი უნარის პარიტეტის მიხედვით).

ჩინეთის როლი მსოფლიო ეკონომიკაში მზარდია. ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე ჩინეთის წილი მსოფლიო ეკონომიკაში და ვაჭრობაში მნიშვნელოვნად გაიზარდა. ჩინეთს შეუძლია კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი როლი შეასრულოს გლობალური ეკონომიკური ზრდისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ჩინეთის ეკონომიკა, ეკონომიკური რეფორმები, ეკონომიკის ისტორია, ეკონომიკური ინტეგრაცია, ვაჭრობა, საქართველო.

ჩინეთის ეკონომიკური რეფორმების შესახებ

1979 წლამდე ჩინეთი ინარჩუნებდა ცენტრალიზებულ გეგმიან ეკონომიკას. ქვეყნის რესურსების დიდ ნაწილს აკონტროლებდა სახელმწიფო, რომელიც ადგენდა წარმოების მიზნებს, აკონტროლებდა ფასებს და ანაწილებდა რესურსებს ეკონომიკის უმეტეს ნაწილზე. 1950-იან წლებში ჩინეთის ყველა ინდივიდუალური საყოფაცხოვრებო მეურნეობა კოლექტივიზებული იყო დიდ კომუნებად. სწრაფი ინდუსტრიალიზაციის მხარდასაჭერად, ცენტრალურმა მთავრობამ 1960-1970-იან წლებში განახორციელა ფართომასშტაბიანი ინვესტიციები. შედეგად, 1978 წლისთვის სამრეწველო პროდუქციის თითქმის სამი მეოთხედი წარმოებული იყო ცენტრალიზებული კონტროლირებად სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საწარმოებში.

ქვეყანაში აკრძალული იყო კერძო საწარმოები და უცხოური ინვესტიციების მქონე კომპანიები. ჩინეთის მთავრობის ცენტრალური მიზანი იყო ჩინეთის ეკონომიკა შედარებით თვითკმარი გამხდარიყო. საგარეო ვაჭრობა ზოგადად შემოიფარგლებოდა იმ საქონლის იმპორტით, რომლის დამზადება ან მიღება ჩინეთში შეუძლებელი იყო. ასეთმა პოლიტიკამ ეკონომიკაში პრობლემები გამოიწვია. ვინაიდან ეკონომიკის უმეტეს ასპექტს მართავდა და მართავს ცენტრალური მთავრობა, არ არსებობდა საბაზრო მექანიზმები რესურსების ეფექტიანად გადანაწილებისთვის და, შესაბამისად, მცირე სტიმული იყო ფირმებისთვის, მუშებისთვის და ფერმერებისთვის, გამხდარიყვნენ უფრო პროდუქტიულები ან დაინტერესებულები ხარისხით. ისინი აწარმოებდნენ მთავრობის მიერ დასახული საწარმოო მიზნების შესაბამისად.

ჩინეთის მთავრობის სტატისტიკის მიხედვით, ჩინეთის რეალური მსპ გაიზარდა საშუალო წლიური ტემპით 6,7% 1953 წლიდან 1978 წლამდე, თუმცა ამ მონაცემების სიზუსტეს ეჭვქვეშ აყენებს ბევრი მეცნიერი და ექსპერტი. ჩინეთის ეკონომიკამ განიცადა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ვარდნა 1961-1962 წლებში. 1950 წლიდან 1978 წლამდე, ჩინეთის მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე მართალია გაიზარდა, მაგრამ იგი მხოლოდ 156 აშშ დოლარს შეადგენდა. (შედარებისთვის აღნიშნულ პერიოდში მსგავსი მაჩვენებელი აშშ-ში იყო 10565, იაპონიაში – 9104, გერმანიაში – 9482 აშშ დოლარი.)

ცხრილი 1

ჩინეთის ზოგიერთი ეკონომიკური მაჩვენებელი

მოსახლეობის რიცხოვნობა (მლნ კაცი) 2021	1,444
ფართობი (კვ კმ)	9,424,702.9
მთლიანი სამამულო პროდუქტი (მსპ), (მიმდინარე ფასებში) მლრდ აშშ დოლარი, 1979	178.28
მთლიანი სამამულო პროდუქტი, (მიმდინარე ფასებში) ტრლნ აშშ დოლარი	17.73
ჩინეთის წილი მსოფლიო მშპ-ში (%), 1979	1.8
ჩინეთის წილი მსოფლიო მშპ-ში (%), 2021	18.45
მსპ, მოსახლეობის ერთ სულზე, 1979 აშშ დოლარი	185
მსპ, მოსახლეობის ერთ სულზე, 2020, აშშ დოლარი	12,556.3

წყარო: World Bank Statistics (2021).

1979 წლიდან ჩინეთში დაიწყო ეკონომიკური რეფორმები. ცენტრალურმა მთავრობამ წამოიწყო ფასების და საკუთრების სტიმულირება ფერმერებისთვის, რამაც მათ საშუალება მისცა წარმოებული საქონლის ნაწილი თავისუფალ ბაზარზე გაეყიდათ. გარდა ამისა, მთავრობამ დააარსა ოთხი სპეციალური ეკონომიკური ზონა ქვეყნის სანაპიროზე უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის, ექსპორტის გაზრდისა და მაღალტექნოლოგიური პროდუქტების ჩინეთში იმპორტის ნახალისების

მიზნით. დამატებითი რეფორმები, რომლებიც ეტაპობრივად გატარდა მნიშვნელოვანი იყო ვაჭრობაში. სხვადასხვა საწარმოების კონტროლი გადაეცა პროვინციულ და ადგილობრივ მთავრობებს, რომლებსაც, უფლება ჰქონდათ ემოქმედათ და კონკურენცია გაენიათ თავისუფალი ბაზრის პრინციპებით, ვიდრე სახელმწიფო დაგეგმვის პირობებში. მოქალაქეები წაახალისეს საკუთარი ბიზნესის წამოწყებაში.

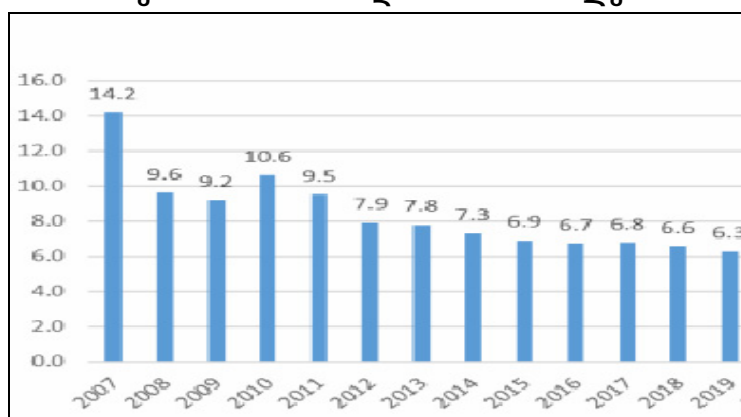
ქვეყნის სანაპირო რეგიონებსა და ქალაქებს შესაძლებლობა მიეცათ ექსპერიმენტები ჩაეტარებინათ თავისუფალი ბაზრის პრინციპებით და შესთავაზეს საგადასახადო და სავაჭრო შეღავათები უცხოური ინვესტიციები. ასევე, ეტაპობრივად გაუქმდა სახელმწიფო ფასების კონტროლი პროდუქციის ფართო სპექტრზე. ვაჭრობის ლიბერალიზაცია ასევე იყო ჩინეთის ეკონომიკური წარმატების მთავარი გასაღები. სავაჭრო ბარიერების მოხსნამ ხელი შეუწყო კონკურენციას და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას. ჩინეთის მიერ ეკონომიკური რეფორმების ეტაპობრივი განხორციელება ცდილობდა დაედგინა, თუ რომელმა პოლიტიკამ მოიტანა ხელსაყრელი ეკონომიკური შედეგები, რათა შესაძლებელი ყოფილიყო მათი განხორციელება ქვეყნის სხვა ნაწილებში.

ჩინეთის ეკონომიკური ზრდა

მას შემდეგ, რაც ჩინეთმა დაიწყო ეკონომიკის გახსნა და რეფორმა 1978 წელს, მსპ-ის ზრდა წელიწადში საშუალოდ 9 პროცენტზე მეტი იყო და 800 მილიონზე მეტმა ადამიანმა თავი დააღწია სიღარიბეს. ამავე პერიოდში ასევე ქვეყანაში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ჯანდაცვის, განათლებისა და სხვა სერვისების ხელმისაწვდომობა (<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>). ეკონომიკური რეფორმების შემდეგ ჩინეთის ეკონომიკა უფრო სწრაფად გაიზარდა, ვიდრე რეფორმამდელ პერიოდში. 1979 წლიდან 2018 წლამდე ჩინეთის წლიური რეალური მსპ საშუალო ზრდა 9.5% იყო. ანუ საშუალოდ ჩინეთი ყოველ რვა წელიწადში ერთხელ ახერხებდა თავისი ეკონომიკის გაორმაგებას.

გლობალური ეკონომიკური კრიზისი, რომელიც 2008 წელს დაიწყო, მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია ჩინეთის ეკონომიკაზე. აღნიშნულ პერიოდში ჩინეთის მთავრობამ 586 მლრდ დოლარის ეკონომიკის სტიმულირების პაკეტის განხორციელებით, რომლის ძირითადი მიზანი ქვეყნის ინფრასტრუქტურის დაფინანსება და მონეტარული პოლიტიკის წახალისება და საბანკო სესხების გაზრდა. ამგვარმა პოლიტიკამ ჩინეთს საშუალება მისცა ეკონომიკური ზრდა გაეგრძელებია, ასევე ხელი შეეწყო ექსპორტის ზრდასაც.

ჩინეთის მსპ-ის ზრდა 2007-2019 წლებში

წყარო: World Bank Statistics.

ჩინეთის ეკონომიკურ ზრდას უკავშირებენ ორ ძირითად ფაქტორს: მსხვილ ინვესტიციებს და პროდუქტიულობის სწრაფ ზრდას. სწორმა ეკონომიკურმა რეფორმებმა განაპირობა ეკონომიკის ზრდა. შესაბამისად ქვეყანაში გაიზარდა გამომუშავება, რამაც გაზარდა რესურსები ეკონომიკაში დამატებითი ინვესტიციებისთვის.

ქვეყანაში რეფორმების შემდეგ ჩინეთი ისტორიულად ინარჩუნებდა დანაზოგის მაღალ მაჩვენებელს. შიდა დანაზოგი მსპ-ს პროცენტულად შეადგენდა 32%-ს. ეკონომიკურმა რეფორმებმა, რომელიც მოიცავდა ეკონომიკური წარმოების დეცენტრალიზაციას, გამოიწვია ჩინეთის საოჯახო დანაზოგების მნიშვნელოვანი ზრდა. შედეგად, ჩინეთის მთლიანი დანაზოგი მსპ-ს პროცენტულად ერთ-ერთი ყველაზე. შიდა დანაზოგების მაღალმა დონემ ჩინეთში ხელი შეუწყო ეკონომიკურ ზრდას მაღალი იყო. პროდუქტიულობის ზრდა კიდევ ერთი მთავარი ფაქტორია ჩინეთის ეკონომიკურ ზრდაში. პროდუქტიულობის გაუმჯობესება ძირითადად გამოწვეული იყო რესურსების უფრო პროდუქტიული გადანაწილებით, განსაკუთრებით იმ სექტორებში, რომლებსაც ადრე ძლიერ აკონტროლებდა ცენტრალური მთავრობა, როგორიცაა სოფლის მეურნეობა, ვაჭრობა, მომსახურება და სხვ.

ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის რეფორმებმა გაზარდა წარმოება, რამაც გაათავისუფლა შრომითი რესურსები უფრო პროდუქტიული წარმოების სექტორში დასაქმებისთვის. ჩინეთის ეკონომიკის დეცენტრალიზაციამ განაპირობა კერძო ფირმების რაოდენობის ზრდა, რომლებიც უფრო პროდუქტიულ საქმიანობას ატარებდნენ და იყვნენ უფრო ბაზარზე ორიენტირებული. დაიწყო ჩინეთის ტექნოლოგიური განვითარება და განვითარებულ ქვეყნებთან დაახლოება. ჩინეთი ატარებდა საკუთარი ინდუსტრიების დაცვის ღონისძიებებს. სწრაფი ეკონომიკური განვითარებამ და ზრდამ ქვეყანაში გამოიწვია ექსპორტის გაზრდა.

1979 წელს ჩინეთის მსპ-მა მიმდინარე ფასებში მოსახლეობის ერთ სულზე 200 აშშ დოლარს არ აღემატებოდა, ხოლო 2001 წელს – 1000 აშშ დოლარს გადააჭარბა, 2011 წელს – 5614, 2021 წელს – 12556 აშშ დოლარი შეადგინა. ჩინეთში 1989 წელს მშპ-ის მოცულობამ 1 ტრლნ აშშ დოლარს გადააჭარბა, 2009 წელს – 5, 2017 წელს – 10, ხოლო 2021 წელს 17.7 ტრლნ აშშ დოლარი შეადგინა (World Bank, 2021). თავის მხრივ მსოფლიოს პირველ და მეორე ეკონომიკებს შორის უფსკრული მნიშვნელოვნად მცირდება.

ჩინეთი და გლობალური ეკონომიკა

ჩინეთის ეკონომიკის სწრაფმა ზრდამ გააჩინა ლოგიკური კითხვა, გაუსწრებს თუ არა და როდის ჩინეთი აშშ-ს, როგორც მსოფლიოს პირველ ეკონომიკას. მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, ჩინეთის მშპ 2021 წელს მიმდინარე ფასებში აშშ დოლარში იყო 17.73 ტრილიონი, რაც აშშ-ის ეკონომიკის ზომის 77% იყო. 2021 წელს ჩინეთის მსპ-მა მიმდინარე ფასებში მოსახლეობის ერთ სულზე 12556 აშშ დოლარი შეადგინა, რაც აშშ-ის მაჩვენებლის 18.1%-ს შეადგენს (აშშ – 69 288 აშშ დოლარი).

ცნობილია, რომ ჩინეთი იყო მსოფლიოში ყველაზე დიდი ეკონომიკა 1820 წელს, რომელიც შეადგენდა გლობალური მსპ-ს დაახლოებით 32,5%-ს. თუმცა, საგარეო და საშინაო ფაქტორებმა, არასწორმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ განაპირობა ჩინეთის წილი გლობალურ მსპ-ში მნიშვნელოვნად შემცირდა. 1952 წლისთვის ჩინეთის წილი გლობალურ მსპ-ში დაეცა 5,2%-მდე, ხოლო 1978 წლისთვის 4,9%-მდე შემცირდა. 1979-იანი წლების ბოლოს ჩინეთის მიერ ეკონომიკური რეფორმების მიღებამ გამოიწვია ჩინეთის ეკონომიკური ზრდის ზრდა და ხელი შეუწყო ჩინეთის, როგორც მთავარი გლობალური ეკონომიკური ძალის წარმატებას.

მსოფლიო ბანკის 2016 წლის მონაცემებით ჩინეთის მთლიანი შიდა პროდუქტი ყიდვითი უნარის პარიტეტით, 2016 წელს გაუტოლდა აშშ-ის მაჩვენებელს და 18.71 ტრლნ აშშ დოლარი შეადგინა. 2021 წელს კი აშშ-ის მშპ-ის მოცულობამ ყიდვითი უნარის პარიტეტით მიხედვით 27.31 ტრლნ აშშ დოლარი შეადგინა (მსოფლიო მშპ-ის 18.6%) აშშ-23 ტრლნ აშშ დოლარი. 2021 წელს ჩინეთის მსპ-მა (PPP) მოსახლეობის ერთ სულზე 19338 აშშ დოლარი შეადგინა, რაც აშშ-ის მაჩვენებლის 28%-ს შეადგენს (World Bank Statistics).

გლობალიზაციამ ხელი შეუწყო ჩინეთის ეკონომიკის განვითარებას. ჩინეთმა ასევე ახალი იმპულსი შეიტანა გლობალიზაციაში. განსაკუთრებით ჩინეთის საერთაშორისო ორგანიზაციებში გაწევრიანების შემდეგ, მოწინავე ტექნოლოგიების მიღება და მართვის გამოცდილება, გარე კონკურენცია და ტექნოლოგიური ინოვაციებმა გაზარდა ჩინეთის მთლიანი ფაქტორების პროდუქტიულობა და ეკონომიკური ზრდა. გლობალიზაციისგან სარგებლობასთან ერთად ჩინეთმა ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა გლობალურ ზრდაში.

აშშ-ჩინეთის ეკონომიკური კავშირები არსებითად გაფართოვდა მას შემდეგ, რაც ჩინეთმა ეკონომიკის რეფორმა დაიწყო და მისი სავაჭრო რეჟიმის ლიბერალიზაცია 1970-იანი წლების ბოლოს. აშშ-ჩინეთის სავაჭრო ბრუნვა გაიზარდა 2 მლრდ აშშ დოლარიდან 1979, 636 მლრდ აშშ დოლარამდე 2017 წელს. ჩინეთი არის ამჟამად აშშ-ის უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი (Martin M., 2018). გლობალიზაციამ ხელი შეუწყო ვაჭრობას და ინვესტიციებს, გააძლიერა ზენოლა კაპიტალის ნაკადებზე. რეფორმებისა და ეკონომიკური გახსნის შემდეგ ჩინეთში გაიზარდა საგარეო ვაჭრობა. ჩინეთში 2020 წელს საქონლის იმპორტისა და ექსპორტის მთლიანმა მოცულობამ 4.5 ტრილიონ აშშ დოლარს გადააჭარბა. ჩინეთი წარმოადგენს საქონლის N1 ექსპორტიორ და N2 იმპორტიორ ქვეყანას, მასზე მოდის საქონლის მსოფლიო ექსპორტის 14.7% და იმპორტის 11.54%. ასევე, ჩინეთის სავაჭრო და საინვესტიციო რეფორმებმა გამოიწვია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდა ქვეყანაში. ინვესტიციები ჩინეთის პროდუქტიულობის ზრდისა და სწრაფი ეკონომიკური ზრდის მთავარ წყაროს წარმოადგენდა.

აღსანიშნავია, რომ ჩინეთის მთავრობამ 2015 წელს წამოიწყო „დამზადებულია ჩინეთში 2025“ ინიციატივა, რომელიც გამოცხადდა 2015 წელს, არის ერთ-ერთი რამდენიმე ბოლო გამოცხადებული ამბიციური პროექტიდან, რომელიც მიზნად ისახავს ჩინეთის ინდუსტრიების კონკურენტუნარიანობის გაზრდას, ჩინური ბრენდების ხელშეწყობას, ინოვაციების გაძლიერებას და ჩინეთის უცხოურ ტექნოლოგიებზე დამოკიდებულების ეტაპობრივად შემცირებას.

ჩინეთი მიზნად ისახავს გახდეს მსოფლიოში წამყვანი სატელეკომუნიკაციო, რკინიგზისა და ელექტროენერგეტიკული აღჭურვილობის მწარმოებელი 2025 წლიდან. „დამზადებულია ჩინეთში 2025“, სახელმწიფოს მიერ წარმართული ინდუსტრიული პოლიტიკაა, რომელიც ცდილობს ჩინეთის დომინანტი გახადოს გლობალურ მაღალტექნოლოგიურ წარმოებაში. პროგრამა მიზნად ისახავს სახელმწიფო სუბსიდიების გამოყენების საშუალებით ქვეყანა დაუახლოვოს დასავლურ ტექნოლოგიურ უნარს მოწინავე ინდუსტრიებში.

ჩინეთის მიზანია შეამციროს ჩინეთის დამოკიდებულება უცხოურ ტექნოლოგიებზე და ხელი შეუწყოს ჩინელ მაღალტექნოლოგიურ მწარმოებლებს გლობალურ ბაზარზე. ნახევარგამტარები განსაკუთრებული პრიორიტეტული სფეროა. 2025 წლისთვის ჩინეთი მიზნად ისახავს მიაღწიოს 70 პროცენტთან წარმოებას მაღალტექნოლოგიურ ინდუსტრიებში, ხოლო 2049 წლისთვის – ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ასი წლისთავისთვის – ცდილობს წამყვან პოზიციას გლობალურ ბაზრებზე.

დასკვნა

თანამედროვე ეტაპზე ჩინეთი მსოფლიოს N1 ექსპორტიორი, უდიდესი სავალუტო რეზერვების მქონე, მეორე უდიდესი ეკონომიკის და უმსხვილესი დადებითი სავაჭრო სალდოს მქონე ქვეყანაა. მისი სავაჭრო პოზიციები და გლობალურ ეკონომიკაში წილი მნიშვნელოვნად იზრდება. ქვეყნას ეკონომიკური რეფორმებისა და ვაჭრობის მნიშვნელოვანი ლიბერალიზაციის დაწყებამდე ნაკლებად იყო ინტეგრირებული გლობალური ეკონომიკაში. საგარეო ვაჭრობისა და უცხოური ინვესტიციების გახსნისა და ეკონომიკური რეფორმების განხორციელების შემდეგ, ჩინეთი მსოფლიოს ერთ-ერთ ყველაზე სწრაფად მზარდ ეკონომიკებს შორისაა.

2001 წლის 1 დეკემბრიდან ჩინეთი ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წევრია. ეკონომიკურმა ზრდამ და ექსპორტის გაზრდამ შესაძლებელი გახადა ქვეყანაში ასეულობით მილიონი ადამიანის სიღარიბიდან გამოყვანა. ჩინეთში ცხოვრობს ყველაზე მეტი ადამიანი, ჩინეთი გახდა მსოფლიოში უდიდესი ეკონომიკა (მსყიდველობითი უნარის პარიტეტის მიხედვით).

1980-იანი წლებიდან ჩინეთმა განიცადა მაღალი ეკონომიკური ზრდა და მისი წილი გლობალურ ვაჭრობაში მნიშვნელოვნად გაიზარდა. თუმცა ბოლო პერიოდში ჩინეთის ეკონომიკური ზრდა ნელდება. თავის მხრივ ჩინეთის როლი მსოფლიო ეკონომიკაში მნიშვნელოვანია და შეუძლია გავლენა მოახდინოს გლობალურ ზრდაზე.

ამრიგად, ჩინეთის მზარდი გლობალური ეკონომიკური გავლენა და წარმატებული ეკონომიკური და სავაჭრო პოლიტიკა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მთელს მსოფლიოზე, როგორც განვითარებულ (აშშ, ევროკავშირის წევრი ქვეყნები და სხვ), ისე განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკებზე.

ლიტერატურა:

1. Martin M. (2018). What's the Difference? – Comparing U.S. and Chinese Trade Data, CRS Report RS22640.
2. IMF (2021). World Economic Outlook Database.
3. Putkaradze R. (2015). Historical Aspects of Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union. *ZeszytyNaukowe UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO w SIEDLCACH Seria: AdministracjaiZarządzanie. Scientific Journal, Nr 107, 2015. ZeszytyNaukowe UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO w SIEDLCACH Seria: AdministracjaiZarządzanie, Poland.*
4. Putkaradze R. (2019). Georgia in the European Union's Eastern Partnership Countries: Historical Aspects and Challenges. *Journal, Ecoforum Journal. Volume 8, Issue 1(18).*
5. Wayne M. Morrison M. (2018). China-U.S. Trade Issues, CRS Report RL33536.
6. World Bank Statistics (2021): GDP, GDP per capita. <http://data.worldbank.org>
7. World Bank (2022), China Overview.
8. კრუგმანი პ. ობსტფელდი მ. მელიტცი მ. (2018). საერთაშორისო ეკონომიკა: თეორია და პოლიტიკა. მეათე გამოცემა. ქართული გამოცემის სამეცნიერო და მთავარი რედაქტორი აკადემიკოსი, ავთანდილ სილაგაძე. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. გვ. 753
9. ნილი ნ., კემერონი რ. (2022). მსოფლიოს მოკლე ეკონომიკური ისტორია. მეხუთე გამოცემა. ქართული გამოცემის სამეცნიერო და მთავარი რედაქტორი აკადემიკოსი, ავთანდილ სილაგაძე. თბილისი. თსუ გამომცემლობა. გვ. 484,
10. პაპავა ვ., სილაგაძე ა. (2018) ერთი საკვანძო ეკონომიკური ტერმინის – “Gross Domestic Product“-ის ქართული სახელწოდების შესახებ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“, ტ. 11, N1.
11. <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>.
12. <https://www.wto.org/>
13. https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/china_e.htm

Challenges of China's Economic Development in Terms of Globalization

Ramaz Putkaradze

Doctor of Economics, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Associate Professor

SUMMARY

The present paper discusses the current issues of China's economic development, China's achievements since the launch of economic reforms, economic growth prospects of the country and its role in terms of economic globalization. China has been one of the outstanding countries in terms of economic growth during the recent decades.

China is one of the important centers of the global economy. Its role can be beneficial to the whole world economy and the growth of trade. In recent decades, China has become the main drive to the economic growth globally. China's rapid growth is due to the country's accession to the World Trade Organization, trade liberalization, and the growth of investment in the domestic economy.

Currently, China is the world's number one exporting country, the country with the largest foreign exchange reserves; it is the second largest economy and has the highest positive trade balance. Before the launch of economic reforms and significant trade liberalization, the country was less integrated into the global economy. After the country was open for foreign trade and foreign investment and the implementing of economic reforms, China has become one of the fastest growing economies around the world. Economic growth and increased exports made it possible to lift thousands of people out of poverty in the country.

Since 1980s, China has experienced high economic growth and its share in global trade has significantly increased. However, China's economic growth has been slowing down recently. The paper provides the overview of the historical aspects of China's economic development. On the other hand, China's role in the world economy is important and can influence global growth.

China's growing global economic influence and successful economic and trade policies have a significant impact on the economies of both developed (US, EU, etc.) and developing countries around the world.

In 1979, China's GNP per capita (at current prices) did not exceed \$200, and in 2021 it amounted to \$12,556. In 2020, the total import and export of goods in China exceeded \$4.5 trillion. China is the number one exporter and the second largest importer of goods, accounting for 14.7% of world exports of goods and 11.54% of imports. China has become the world's largest economy (by purchasing power parity).

Consequently, China's role in the world economy is growing. Based on the above, China's share in the world economy and trade will increase significantly. China can play an even more important role in global economic growth.

Keywords: economy of China, history of economics, economic reforms, globalization, economic integration, foreign trade.